

MAKEDONSKI FOLKLOR II, Skopje 1968, 8^a, strana 336.

Drugi broj glasila Instituta za folklor u Skopju izašao je sa velikim zakašnjenjem — tek početkom 1970. godine. Međutim, on je mnogo voluminozniji od prvog broja i okupio je još veći broj saradnika — njih 27.

U tehničkom pogledu je isti kao i prvi broj. Isto tako je i sadržaj, problematika i raspored pojedinih rubrika neizmenjen. Novo je kod ovog broja to što je u prvom delu, na prostoru ispred uobičajenih rubrika, dato mesto materijalima sa simpozijuma posvećenog makedonskom revoluci-

onarnom folkloru epohe Ilindena. Ovaj simpozijum održan je 3. i 4. avgusta 1968. godine u Kruševu povodom proslave desetodnevne Kruševske Republike.

U ovom broju izneseni su svi integralni tekstovi referata i saopštenja (str. 9-171), kao i izvodi nekih diskusija.

Naime, ovde je štampano svih 16 saopštenja sa simpozijuma, uključivši i glavni referat dra Blaže Ristovskog pod naslovom: *Odras ilindenskog duha u makedonskoj narodnoj pesmi* (7-29). Sva saopštenja snabdevena su rezimeima na jednom stranom jeziku.

Svi referati i saopštenja, osim prvog, glavnog referata, odnosno uvodnog referata, su kratki ali jezgroviti, ilustrovani velikom količinom autentičnog folklornog materijala, raznim narodnim pesmama gotovo iz svih krajeva SR Makedonije, pa i drugih makedonskih oblasti van državnih granica.

U ovim saopštenjima tretira se raznorodna folklorna problematika ilindenske epopeje. Tako, imamo priloga o genezi makedonskih revolucionarnih pesama (Kiril Penušliski), o njihovoj borbenosti (Dimče Najčeski), o istorijskoj prirodi njihovoj (dr Nikifer Robovski), o ritmici (Laze Karovski), o narodnim pesničkim motivima u pesmama o Goce Delčevu i u onim ruskim o Stenjki Razinu (dr Cvetanka Organdžieva), o zatvoreničkom folkloru (Vladimir Ivanovski), o metroritmickim karakteristikama ilindenskih borbenih pesama (dr Radoslav Hervatin), o melosu ovih pesama (Aleksandar Linin), gde je doneto 24 narodne pesme (tekst i notne beleške melodija). Mr Vasil Hadžimanov piše o *revolucionarnom Kruševu u makedonskoj narodnoj muzici*, donoseći 15 melodija uz tekst, dok je o *Komitskim pesmama iz Egejske Makedonije* zanimljivo saopštenje dao Trpko Bicevski, koji navodi 10 pesama (tekst i notne beleške). Potom imamo prilog o narodnom idealu boraca za slobodu, kao i saopštenja posvećena narodnim pesmama koje pevaju o pojedinim istaknutim borcima ilindenske epohe kao što su: Badev, Karev, Grujev, Markov, Petrov, Piperkata, Pitu Guli. Najveći broj pesama posvećen je najpopularnijem - Goce Delčevu.

Opšta karakteristika svih ovih referata i saopštenja jeste što svaki od njih obiluje velikom količinom folklornog materijala, velikim brojem narodnih pesama raznorodnih motiva. U njima je obradjena kako stilsko-metrička tako i muzikološka strana. U većini slučajeva pesme su izvorne a u manjem obimu iz literature. Većina priloga nema karakter teoriskih rasprava, što nije ni bio cilj pomenutog simpozijuma.

Stiče se utisak da trudbenici na polju folkloru u Makedoniji ulažu velike napore da sakupe i objave što više folklorne gradje kako se ne bi pred njom spustila zavesa zaborava. To u svakom slučaju zaslužuje samo pohvalu. Stiče se utisak da folkloristi Makedonije žele da za nekoliko godina urade ono što su neki drugi balkanski narodi uradili davno. U tim nastojanjima

u potpunosti uspevaju. Folklorna gradja koja se objavljuje biće od dragocene koristi za dalja naučna istraživanja makedonskog i opšteg balkanskog folkloru.

Na kraju ovog dela dati su izvodi iz nekih diskusija koje su takodje zanimljive. Naime, nijedno saopštenje nije bilo posvećeno folkloru nemakedonskih narodnosti, albanskom, vlaškom i dr. U diskusiji to je pitanje dodirnjuto. Tako Miha Andreevski iznosi dve vlaške pesme o nekim makedonskim junacima. Potom, poznato je da su u oslobodilačkim borbama Makedonije učestvovali i Albanci, pa čak i Turci — tvrde diskutanti Andreevski i Nula Kacavolu. Smatramo da bi i ovom problemu trebalo posvetiti dužnu pažnju. U diskusiji su učestvovali još i dr Radoslav Horvatin (o metrici), mr Vasil Hadžimanov o akcentologiji i o troheju, jambu. Za jamb tvrdi da je kod makedonskog melosa najredji, dok je više zastupljen kod Grka, Albanaca, Bugara i Vlaha. Na kraju je dat izvod iz diskusije Filipa Kavaeva o pogrešnom izgovaranju i pisanju naziva nekih mesta, što je posledica administracije predratne Jugoslavije.

Na kraju valja istaći da je simpozijumu u ovom broju posvećeno 51% prostora časopisa.

Posle ovih simpozijumskih materijala kao i u prvom broju, doneti su članovi, saopštenja i materijali, kritike, prikazi beleške, portret, diskusije, hronika i na kraju bibliografija.

Prvi po redu je nastavak članka iz prošlog broja dr Tvrčka Čubelića: *Pretpostavke i preduslovi za istoriju usmene narodne književnosti u svetu i u nacionalnim razmerama* (str. 172-187). U nastavku, autor je dao još četiri odeljaka. Odeljak VII posvećen je nacionalnom karakteru usmene književnosti i teškoćama u razgraničenju sa drugim narodima, internacionalnim motivima. Smatra da su metodi komparativističkih proučavanja i teorija predanja jednostrani, zapravo oni su učinili da se teško može odrediti granica. Odeljak VIII posvećen je periodizaciji narodne književnosti. Ukratko iznosi nekoliko teza o ovom problemu i zaključuje da one nisu uspele da reše problem periodizacije koja, po njemu, treba da proističe iz same usmene književnosti. To znači da se kod ovog problema treba rukovoditi sledećim kriterijumom: a) istorijsko - genetičkim, b) motivno-tematskim i c) jezičko-oblikovnim gledištem. Zatim, daje sledeću periodizaciju: agrafski period do IX stoleća,

period nacionalnih književnosti i država do kraja XIV i početkom XV stoleća, period turske vladavine, period narodno-oslobodilačkih pokreta od početka XIX do prvog svetskog rata, i savremeni period, od prvog svetskog rata do danas. Odeljak IX bavi se teorijom predanja i teorijom varijanti, te teorijom postojanosti vidova i trajnosti stilova. U nastavku raslaže o promenljivosti ili nepromenljivosti književnih vidova i stilova, da bi zaključio da se svi oblici, zavisno od istorijskih promena, tematski i strukturno menjaju. Poslednji X odeljak, je u stvari kratak zaključak da su narodna i pisana književnost dve književnosti koje se često ukrštaju, ali ne treba tražiti posebno mesto za narodnu književnost u istoriji pisane književnosti, niti se pak jedna u drugu ugradjuju.

Dr Boris N. Putilov, *Alegorija kao sžetni element u slovenskoj epici* (188-196). Autor je, da bi potvrdio svoju tezu o postojanju alegorije u slovenskoj epici, doneo niz fragmenata nekih ruskih i južnoslovenskih epskih pesama u kojima je zastupljena ova književna figura.

Dr Karel Horalek, *Kompozicija narodnih bajki* (197-206). Tu se govori o epskim strukturama folklornih tekstova, o semantičkim komponentama od kojih se grade osnovni kompozicijski sastavi. Ovi epski sastavi mogu biti dvojni ili trojni, pa i četvorni. U nastavku iznosi nekoliko primera iz raznih bajki.

Vera Stojčevska-Antić, *O eshatološkim apokrifima o bogorodici i njihovom odjeku u narodnom stvaralaštvu južnoslovenskih naroda* (207-218). U apokrifnim pričama ličnost Bogorodice zauzima važne mesto. Ovaj kult uzima maha u IV veku da bi od V do VII dostigao kulminaciju. Zatim dolazi nekoliko apokrifnih priča o životu Bogorodice, o njenoj moći da sidje u pakao i vidi zagrobni život. U nastavku se pominje apokrif otkrivenja Bogorodice koji je u našu književnost prešao iz vizantijske književnosti, a potiče iz VI-VII stoleća.

U sledećom odeljku autor govori o odjeku ovih apokrifa u narodnom stvara-

laštvu slovenskih naroda. Tako, u Besonovoj zbirci, nalazi se veći broj pesama s ovim motivom. Slične motive nalazimo kod Kirenskog i Varencova. Ima ih mnogo i u ukrajinskom narodnom stvaralaštvu.

U srpskom narodnom stvaralaštvu, kao i kod svih južnoslovenskih naroda, ima ovakvih apokrifnih priča, zapravo njihovih odjeka. Iz Vukovih zbirki iznose se fragmenti narodnih pesama „Ognjena Marija u paklu“, „Grešnici na onom svijetu“, „Griješna udovica u paklu“. Potom se navode neke makedonske pesme kao što je „Hristovo vaskrsenje“, iz Debra, Ohrida, Struge. Zatim dolaze fragmenti bugarskih pesama iste prirode, i, na kraju, najnovije makedonske pesme zabeležene na terenu.

Za ovim raspravama i Člancima slede saopštenja i materijali (219-287). Saopštenje Nauma Celakoskog, *Narodne pesme o Ilindenskom ustanku u Ohridu* (219-255). pored komentara donosi 6 zabeleženih pesama. Sledeće saopštenje dr Blaže Ristovskog, *Jordan Piperkata u predstavi Makedonaca* (226-286). U ovom se saopštenju, posle uvoda, donosi ogromna gradja. Najpre se daju kazivanja nekolicine živih svedoka o Jordanu Piperku, a potom 61 pesma o ovom junaku sa tekstom i notnim beleškama melodija.

U rubrici *Kritike, recenzije i beleške* dato je osam priloga (287-312). Prikazana su vrlo zanimljiva dela iz oblasti folklor. Kritika dr Tome Szordova je veoma zanimljiva i na potrebnoj visini. On se bavi sa „B'lgarsko narodno tvročestvo I-XIII“ izdatim u Sofiji. Iznosi da su Bugari uvrstili mnoge makedonske narodne pesme iz raznih krajeva kao bugarske.

U rubrici *Naš portret* dat je lik akademika dr Haralampija Polenakovića povodom njegovog 60 - godišnjeg jubileja. Ovaj uzorni naučni radnik erudita ima preko 400 bibliografskih jedinica. Kao i obično data je njegova kratka biografija, kao i kretanje u službi i na kraju bibliografija njegovih radova iz oblasti folkloristike.

Na kraju časopisa su: *diskusija, hronika i bibliografija* (319-332).

K. HALIMI